

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри _____

Реєстраційний № _____
«__» _____ 20__ р.

**РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ
З АУТИЗМОМ**

Кваліфікаційна робота
студентки 4-го курсу групи ЗСП-20
ступінь вищої освіти «бакалавр»
спеціальності 231 Соціальна робота
Сафронової Людмили Миколаївни

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
Василюк Тамара Григорівна

Оцінка:
Національна шкала _____
Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи проблем дітей з аутизмом	
1.1. Поняття соціалізації в психолого-педагогічній літературі.....	5
1.2. Аутизм: діагноз чи вирок	10
1.3. Особливості соціалізації дітей з особливими освітніми потребами	15
<i>Висновки до першого розділу</i>	19
РОЗДІЛ 2. Практичні аспекти соціалізації дітей з аутизмом в громадських організаціях	
2.1. Громадська організація як спосіб соціалізації дітей.....	21
2.2. Форми роботи із дітьми з аутизмом в громадських організаціях	24
<i>Висновки до другого розділу</i>	29
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	33

ВСТУП

Актуальність дослідження. Зміни, що відбуваються сьогодні в суспільстві, висунули цілий ряд проблем, однією з яких є проблема дитячого аутизму. Соціально-економічні зміни, які відбуваються у сучасному світі зачепили всі етапи та сфери життя дорослих і дітей. Разом із позитивними змінами, які активно розвиваються в багатьох сферах життєдіяльності людини, поряд також посилюються негативні зміни, такі як: майнова нерівність, правова нерівність, зниження потреби духовних цінностей, безробіття, посилення психологічної та соціальної дезадаптації дорослих і дітей та зростання проценту деформації сім'ї. Всі ці зміни посилюють цілий ряд проблем, однією з яких є проблема виховання дітей з аутизмом.

За даними М. Бардишевської, В. Башиної, М. Красноперової, К.Остроовська, Г. Хворова. Л. Шипіцина, Р. Шрамм, Д. Шульженко та ін., при аутистичному розладі спостерігається складні психічні недорозвинення дитини, а саме: затримання розвитку, уповільнений та ушкоджений розвиток її окремих психічних функцій, акселерація в деяких напрямках, таких як музика, математика тощо, порушення емоційного та мовленнєвого дозрівання дитини.

Уперше термін «аутизм» в наукову літературу ввів Л. Каннер, також «аутизм» досліджували: Г. Аспергер, Н. Сімашкова, О. Романчук, Я. Багрій, О. Богдашина, К. Островська, В. Тарасун, О. Мастюкова, О. Нікольська. Т. Скрипник, А. Чупріков. Г. Хворова та ін. На цей час проблема дитячого аутизму не втрачає свою актуальність і досліджується різними авторами.

Актуальність теми дослідження обумовлена наростаючим інтересом до проблеми «діти з аутизмом». Це пов'язане із кількістю дітей із розладами аутистичного спектру, що виявляються в різних формах спрямованості, в тому числі не достанько розглянуто питання допомоги громадськими організаціями соціалізації дітей з аутизмом.

Тому обрана тема кваліфікаційної роботи «Роль громадських організацій у соціалізації дітей з аутизмом», є актуальною.

Мета дослідження: теоретичний аналіз проблеми у соціалізації дітей з аутизмом громадськими організаціями.

Визначена мета дослідження висуває такі завдання:

- 1) Проаналізувати поняття соціалізації в психолого-педагогічній літературі;
- 2) Охарактеризувати особливості соціалізації дітей з аутизмом;
- 3) Уточнити роль громадських організацій в соціалізації дітей;
- 4) Визначити форми роботи із дітьми з аутизмом в громадських організаціях.

Об'єкт дослідження – процес соціалізації дітей з аутизмом за допомогою громадських організацій.

Предмет дослідження – соціально-педагогічні умови соціалізації дитини з аутизмом.

Методи дослідження: аналіз загальної та спеціальної психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження; якісний аналіз, систематизація, узагальнення, порівняння теоретичних відомостей; анкетування, спостереження, якісна та кількісна обробка отриманих результатів дослідження.

Практична значущість дослідження: полягає в тому, що на основі теоретичного аналізу наукової літератури з проблем соціалізації дітей з аутизмом, розроблено методичні рекомендації педагогічним працівникам, педагогам школи та батькам дітей з аутизмом, щодо ефективного процесу організації та соціалізації дітей.

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ

1.1. Поняття соціалізації в психолого-педагогічній літературі

У сучасних умовах процесу соціалізації дітей приділяється велика увага. Кожна дитина з народження є громадянином своєї країни, і головними завданнями батьків є виховання відповідального громадянина, працелюбної та творчої людини, повага до дорослих, повага до прав та свободи, здатність до самореалізації та самоконтролю, відповідальне та свідоме ставлення до своїх обов'язків. Але у формуванні всіх зазначених характеристик важливе місце займає соціальне середовище, що оточує дитину, батьки, її сім'я, школа, друзі та навколишній світ, все це впливає на її соціалізацію.

Соціалізація – процес входження індивіда в суспільство.

В широкому сенсі, соціалізація – містить в собі, засвоєння та вивчення норм, правил поведінки, цінностей та переконань та вмінні їх застосовувати в повсякденному житті.

Вперше поняття «соціалізація» було озвучено в кінці 40-х, початок 50х років, американськими соціальними психологами А. Парком, Дж. Кольманом, В. Уолтерсом та ін. і визначається це поняття, як – процес засвоєння соціальних та моральних цінностей, як процес входження індивіда до соціального життя.

У соціальній психології та педагогіці поняття «соціалізація» розроблена, як активність людини і визначається потребою бути членом суспільства, належати до нього та відповідати даним нормам та цінностям суспільства.

Соціалізація вбирає в себе всі процеси введення індивіда в культуру, навчання та комунікацію, за допомогою яких індивід засвоює вміння та здатність приймати участь в суспільному житті.

Поняття соціалізація розглядається різними дослідниками. Зміст поняття «соціалізація» Л. Вікторова розглядає, як процес «входження індивіда в соціальне середовище, пристосування до середовища та засвоєння певних функцій та ролей [3, с. 240].

Т. Герасим і визначає соціалізацію, як безперервну адаптацію живого організму до його оточення, як формування здатності передбачати реакції інших людей і пристосуватися до них [12, с. 157].

Схожі погляди відстоювали такі автори, як Д. Креч, С. Крачфілд, Л.Баллачей, котрі також, визначають, що соціалізація є прийняттям особистістю переконань, цінностей і норм поведінки для різних груп, де вона перебуває.

Т. Парсонс розглядає соціалізацію, як динамічний процес, який пов'язаний із структурною організацією суспільства, головним механізмом якого є пристосування[8].

Опираючись на принцип діяльнісної сутності людини, її професійної активності, І. Зверева визначає соціалізацію, як двосторонній процес, що включає в собі, по-перше засвоєння людиною соціального досвіду, правил соціальних зв'язків, шляхом входження в соціальне середовище, а по-друге, відтворення людиною, знань та правил соціальних зв'язків у процесі діяльності[8, с. 127].

О. Безпалько розглядає соціалізацію в межах суспільно-педагогічного феномену як «процес засвоєння та активного відтворення людиною соціокультурного досвіду (знань, цінностей, норм, традицій, зразків поведінки, визнаних у суспільстві); внаслідок чого відбувається її становлення та розвиток як соціального індивіда» [1, с. 87].

Саме це визначення стало базовим для подальшого термінологічного аналізу у цій роботі [23, с. 48]. Оскільки історико-хронологічний аналіз розвитку трактування поняття «соціалізація» довів, що здебільшого воно визначалося стосовно суб'єкта цього процесу, то надалі ми вважали за

доцільне здійснити аналіз поняття «соціалізація особистості» в контексті соціалізації молоді.

Ю. Швалбв узагальненому вигляді охарактеризувала соціалізацію як процес засвоєння людиною системи знань, моральних норм і культурних цінностей, обов'язкових для певного суспільства або групи, які в результаті інтеріоризації стають особистісними цінностями, моральними орієнтаціями та еталонами поведінки [27, с. 507].

За визначенням І. Шимко «соціалізація – це процес і результат засвоєння і подальшого активного відтворення індивідом соціального досвіду». У процесі спільної діяльності і спілкування формується його соціальність – культура мислення і культура почуттів, культура духовного життя і культура поведінки. Поза людським суспільством духовний, соціальний, психічний розвиток відбуватися не може [29, с. 242].

Соціалізація особистості завжди займала одну із головних позицій психологічних та соціологічних досліджень. Науковці А. Капська, Л. Міщик, З. Зайцева, О. Безпалько, Р. Вайнола, І. Ковчина, О. Кузьменко, І. Пінчук, Н. Пихтіна зазначають, що дитина одночасно є:

- об'єктом впливу середовища, в якому вона народилася, та обставин, в яких вона росте та розвивається;
- об'єктом систематичного та цілеспрямованого, довготривалого та короткочасного впливу;
- суб'єктом різноманітних видів діяльності, тобто, ігрової діяльності, навчальної, трудової та комунікативної;
- індивідуальністю, що відрізняє її лише властивими їй особливостями, її якостей, властивостей та те, як вона їх проявляє [16].

У процесі соціалізації виокремлюють певні етапи та стадії формування особистості. На формування особистості, також впливають біологічні фактори, фізичні фактори, загально культурні зразки поведінки в різних соціальних групах. Але головним фактором формування особистості, є

груповий та особистісний досвід. Всі ці фактори виявляються у процесі соціалізації особистості в таких стадіях:

- трудова соціалізація (раннє дитинство, підлітковий та юнацький вік, період навчання);
- трудова діяльність(батьківство, зрілість, активна участь у трудовій діяльності);
- після трудова діяльність(старість, пенсійний вік) [13, с. 126-129].

На кожній стадії відбувається поступове формування власного «Я» особистості. Упродовж життя вона засвоює нові соціальні статуси, наприклад: школяр, студент, працівник, батько, мати тощо.

На кожному етапі свого життя людина переходить з однієї сфери до іншої, поступово пристосовуючись до нових умов. Змінюється також і середовище , в якому живе особистість, вимагаючи змін і від неї. Можемо зробити висновок, що процес соціалізації людини відбувається упродовж всього життя, від народження і до самої старості.

Без спілкування з іншими людьми неможливо усвідомити своє власне «Я».

Осіб, які навчають людину культурним нормам, допомагають засвоїти соціальні ролі і допомагають усвідомити своє власне «Я», називають агентами. Виокремлюють агентів первинної та вторинної соціалізації.

Агенти первинної соціалізації – це люди найближчого оточення (батьки, друзі). Агенти первинної соціалізації виконують головну функцію формування особистості, (наприклад, батьки для дитини можуть бути одночасно і вихователями, і друзями, опікунами та вчителями). Одночасно кожен агент дає особистості в процесі соціалізації щось унікальне, що може дати тільки він. Крім цього, агенти первинної соціалізації не заробляють на цьому, та не отримують ніякої винагороди за виконання своїх обов'язків[12, с. 37].

Агенти вторинної соціалізації – це вже представники навчального закладу (школа, інститут), армії, ЗМІ, церкви тощо. Взаємозв'язок із цими

агентами непостійний, менш тривалий. Їхній вплив є більш слабший, ніж в агентів первинної соціалізації. Кожен з них може виконувати лише одну-дві функції, які є спеціалізованими (наприклад, функції лікаря і священника). Їх особливістю є те, що зазвичай агенти вторинної соціалізації отримують зарплатню за виконання своїх функцій.

Соціалізація індивіда є складним і довготривалим процесом. Важливими аспектами, які характеризують процес соціалізації, є механізми соціалізації:

- механізм інтеріоризації, що функціонує в процесі спільної діяльності;
- механізм наслідування, референта група, ідентифікація, рефлексія;
- механізм навіювання, наслідування, психологічне зараження, ідентифікація, авторитет, популярність;
- конформізм [9, с. 150].

Загалом механізми соціалізації, як зазначає В. Коваленко, як соціально-психологічні впливи середовища, що сприяють формуванню зовнішніх групових норм та цінностей [10, с. 8].

Фактори процесу соціалізації у особистості індивідуальні, тому соціалізація, що протікає у різних людей, в різних умовах має індивідуальні наслідки та результати.

Таким чином, на нашу думку, соціалізація – це процес, який забезпечує людині успішну адаптацію, успішну інтеграцію та входження людини у суспільство. Це адаптація людини до соціуму, в якому вона знаходиться. Можна визначити, що соціалізація людини – це індивідуальний процес, в якому людина здатна до саморозвитку, процес, в якому людина за допомогою різних аспектів, ситуацій, факторів навколишнього світу входить до суспільства.

1.2 Аутизм: діагноз чи вирок

За останні 20 років у світі помітно збільшилась кількість людей з аутизмом. На сьогодні є така проблема, яка досліджується багатьма науковцями. І досі ми не можемо до кінця визначитися чому і як він з'явився.

Аутизм – це не хвороба, це стан, який виникає внаслідок порушення розвитку головного мозку. Аутизм неможливо вилікувати, але це не вирок, це більш стан вразливості, який потребує чутливого ставлення до дитини. Є вчені, які доводять, що аутизм – це не вирок, а діагноз, який потребує до себе індивідуального підходу, над яким можна лише багато працювати, а саме над соціалізацією та адаптацією дитини. І є багато науковців, які і на сьогодні вивчають та доводять, що при аутизмі життя дитини не зупиняється [17, с.58].

Багато науковців, які внесли свої визначення та доповнення в поняття «аутизм», такі як, В. Синьова, Н. Сіماشкова, О. Романчук, Я. Багрій, О.Богдашина, К. Островська, В. Тарасун, О. Мастюкова, О. Нікольська. Т.Скрипник, А. Чупріков. Г. Хворова, В. Бондарьта ін. Саме вони визначають проблему аутизму та значення спілкування у розвитку мовлення.

Наприклад, В. Олексюк та О. Павелко визначають аутизм – як тяжке порушення розвитку, яке характеризується значними недоліками у розвитку комунікативних та соціальних зв'язків із реальним світом. Порушення, яке проявляється в зосередженості на власних переживаннях, обмеженістю в спілкуванні з іншими людьми та ,також, проявами стереотипних інтересів [13, с. 125].

У сучасному світі серед дитячої популяції збільшується кількість та різноманітність дітей з порушеннями розвитку, які потребують особливої ваги. Останнім часом значна кількість наукових досліджень приділяється вивченню та корекції різноманітних психічних розладів у дітей, однієї з серйозних проблем сьогодення є розлади аутистичного спектру.

Розлади аутистичного спектру (далі – РАС) – це комплексні порушення психічного розвитку, які характеризуються соціальною дезадаптацією та нездатністю до соціальної взаємодії, спілкування і стереотипністю поведінки (багаторазові повторення одноманітних дій) (В. Вітюк, Л. Тарасюк) [4].

Як зазначають М. Плахтій, Я. Куралов порушення поведінки та комунікації дітей з аутизмом є актуальною проблемою. Аутизм представлений широкою панорамою феноменів – психологічною вразливістю, слабкою психологічною захищеністю, особливою вразливістю до негативних соціально-психологічних впливів, що спотворюють культурний розвиток особистості [15, с. 154].

О. Пасєвіна зазначає, що в останні роки значний інтерес прикутий до з'ясування генетичної природи захворювання, існує думка про те, що аутизм – найбільш успадковане з всіх нейропсихіатричних захворювань [14, с. 102].

На думку О. Белової дитячий аутизм представляє собою відрив від реальності, відхід у себе, відсутність чи парадоксальність реакцій на зовнішні впливи, пасивність та надранімність у контактах із середовищем [2, с. 20].

У свою чергу Т. Скрипник зауважує, що до спектру розладів аутизму можуть потрапити діти із зовсім різними рівнями розвитку інтелекту та мовлення, оскільки основною характерною ознакою дітей з розладами аутистичного спектру є брак соціальних якостей. Другою ознакою, на думку науковиці, є особливість сприймання навколишнього світу, а саме порушенням здатності вирізняти головне та другорядне, що в свою чергу, призводить не неефективних спроб зосередити увагу на різних подразниках, які впливають на дитину [19, с. 8].

До «маркерів» розладів аутистичного спектра А. Душка відносять:

- відсутність чи мінливість відгуку малюка звернення до його близьких, на власне ім'я;
- затримка чи відсутність розвитку форм власного звернення дитини до дорослого;
- відставання у мовленнєвому розвитку та його своєрідність;

- мовлення, не спрямоване на комунікацію;
- надзосередженість на певних об'єктах та спритнімоторні події з ними;
- гарний пізнавальний потенціал, що виявляється у блискучійпам'яті у дітей, що говорять, і у вирішенні сенсомоторних завдань[7].

Вданий час дитячий аутизм розглядають у колі дизонтогенезу, одним з кардинальних проявів якого є порушення розвитку мовлення. L. Kannerдо одного із проявів синдрому аутизму, свого часу, відносив спотворений розвиток мовлення, з властивим лише йому використанням дієслівних форм і займенників стосовно собистості. Він виділив, так звану, запізнілу ехолалію, що виявляється в буквальному повторенні питань зі збереженням не тільки слів, а й інтонацій [31].

Діти, які страждають від аутизму, стверджують К. Гілберт та Т. Пітерс, найчастіше більш вимовляють слова механічно, ніж, насправді, розуміють їх значення.

Є автори, які і сьогодні вивчають поняття аутизму, такі як, Т. Горячова, А. Урюпіна, О. Мелія, І. Костін, К. Косінські.

За науковими дослідженнями В. Тарасунаможна перелічити основні порушення, які проявляються у дитини з аутизмом.

Порушення спілкування. В спілкуванні дитина стикається з такими проблемами, як: відчуженість, нездатність до рефлексії, відсутністю єдності та логіки у поведінці, відсутністю наслідування, монотонно-стереотипним типом поведінки, порушенням реакції на комфорт і дискомфорт. Часто дитина взагалі нездатна вибудувувати спілкування.

Тривога та страхи. У дитини виникає страх перед будь-якими змінами, тенденція «застрягти» у знайомій ситуації. Будь-який новий простір або заміна приводить дитину у паніку та психологічне збудження.

Порушення моторики. Для цього типу порушення характерні такі прояви як, незграбність, нескоординованість, неритмічність рухів, характерна ходьба навшпиньки.

Порушення мови. У мові спостерігаються безладність, ехолалії (автоматичне повторення почутих фраз, слів або звуків), тенденції до неологізмів. Часто спостерігається порушення граматичного та синтаксичного ладу мови, у фразах можуть бути відсутні дієслова та займенники. Можливі ознаки дизартрії (порушення вимовної сторони мовлення, яке виникає внаслідок органічного ураження центральної нервової системи).

Особливості сприйняття. Знижена реакція на слухові та зорові подразники, периферичний зір розвинений більш ніж центральний. Характерні тактильні гіпостезії (підвищення або зниження чутливості до дотику).

Порушення циклу сну або погіршений апетит[25; 26].

При аутизмі може виявлятися розумове відставання, але воно не носить органічного характеру, а є наслідком непроникності меж дитини з аутизмом, внаслідок чого нова інформація або не доходить до дитини, або надходить, але дуже повільно.

У разі зниження вторинних аутичних проявів відставання не зникне. Якщо ж зняти первинні аутичні прояви, дитина-аутист швидко наздожене однолітків, особливо якщо це відбувається до трьох років[22, с. 123].

Для дитини з аутизмом також характерна затримка психічного розвитку, але вона не первинна, а є лише наслідком відгородженості аутичної дитини від навколишнього світу.

Дуже часто дитині з аутизмом властиво не реагувати на зорові та слухові подразники, оскільки ці подразники не проникають углиб через жорсткі психологічні межі.

Іноді за зовнішніми ознаками поведінка дитини з аутизмом дуже схожа на епілептичні напади: завмирання, зависання, погляд, що зупинився. Треба обов'язково одразу встановити причини цих завмирань за допомогою апаратури і виключити чи підтвердити їхню органічну основу.

Бувають випадки, що до певного періоду дитина розвивається нормально, а потім розвиток різко зупиняється. Є також спеціально розроблене опитування для батьків на ранньому віці дитини для діагностування цієї хвороби. Таким чином дитину можна обстежувати у віці 18 місяців[17].

Аутизм – це генетичне порушення з яким народжуються – мозок дитини отримує ураження вже на етапі внутрішньоутробного розвитку плода.

Розлади аутичного спектру неможливо вилікувати повністю, таких ліків чи методів лікування не існує, проте поєднання методів психотерапії, робота психологів та медикаментозні препарати, які поліпшують кровообіг, значно полегшує стан. Можна скоригувати та адаптувати дитину до соціального життя та проводити реабілітацію[5, с. 12].

Насьогодні нічого не заважає дитині з аутизмом навчатися у класі звичайної школи, оскільки більшість педагогів та психологів сходиться на думці, що навчання дитини у колективі позитивно впливає на соціальну адаптацію дитини з аутизмом.

Отже, неможливо захворіти на аутизм у дорослому віці. Аутизм – це вроджена патологія, але в деяких випадках її симптоми виявляються в підлітковому або навіть в зрілому віці. При слабкій симптоматиці дитина або доросла людина може спокійно адаптуватися до навколишнього світу, навчатися та працювати, якщо симптоми слабкі аутизм можна сприйняти за депресію або поганий, складний характер. При своєчасній діагностиці та лікуванні, аутизм добре піддається корекції і після терапії в дитини є чудові шанси адаптуватися до соціуму.

1.3.Особливості соціалізації дітей з особливими освітніми потребами

Теоретичний аналіз наукової літератури щодо сутності поняття «соціалізація» та визначення особливостей розвитку дітей з розладами

аутистичного спектру дозволив визначити основні аспекти соціалізації дітей з РАС.

До основних аспектів ми віднесли наступні:

1. Індивідуальний підхід.
2. Терплячість батьків та педагогів до дитини з особливими освітніми потребами.
3. Методична підготовка дорослих до виховання дитини-аутиста.
4. Визнання та прийняття наявної проблеми.

Зупинимося детальніше на розгляді кожного із зазначених вище аспектів.

Перше, що ми розглянемо буде індивідуальний підхід до дитини з особливими освітніми потребами, і як саме потрібно виховувати та ставитися до дитини з аутизмом.

Педагогам необхідно знати індивідуальні особливості психофізичного розвитку кожної дитини з аутизмом, яка навчається в їхньому класі та знати загальну характеристику цієї категорії. Діти цієї категорії можуть бути повністю занурені у власний світ, або ж зовсім відстороненні від навколишнього світу, також у них можуть спостерігатися мінімальні аутистичні прояви[5, с. 11-13].

Батькам та вчителям необхідно враховувати, що труднощі соціальної адаптації дітей з аутизмом обумовлені їхнім рисами характеру, проблемами у встановленні позитивних взаємин з однолітками, специфічними міжособистісними стосунками, ігноруванням інтересів однолітків, нав'язливою поведінкою.

На думку Т. Скрипник, протягом адаптаційного періоду навчання дитини педагогу та батькам важливіше сформувати у дитини бажання вчитися, ніж вимагати засвоєння навчального матеріалу [19, с. 20].

Деяким дітям з аутизмом потрібна фізична допомога в організації дій. Тому дитина просить, щоб дорослий допоміг своєю рукою, тримаючи його

руку, допоміг йому малювати та писати. Тілесні контакти та розслаблюючі вправи сприятимуть зниженню рівня тривожності дитини.

Часто дітям з аутизмом, які навчаються у школі, важко освоїти новий вид діяльності, проте вони завжди прагнуть виконати все добре, тому вчителям доцільно на початку навчання добирати посильні завдання на урок дитині з аутизмом.

Батькам та педагогам потрібно враховувати властиву дітям психічну перенасиченість та підвищену втомлюваність, відповідно підбирати індивідуальний ритм роботи, властивий дитині, та частіше змінювати види діяльності.

Другою особливістю буде надмірна терплячість від батьків та педагогів до дитини з аутизмом.

За дослідженням Є. Шоплера, він виявляв, що аутистичні діти краще почуваються у структурованих умовах, це стосується насамперед організації та часу[32].

Батьки та педагоги повинні зосереджувати увагу на енергію дитини під час виконання будь-якої дії, але обов'язково потрібно приділяти увагу різним видам діяльності, а не зосереджуватися на якійсь конкретній справі. Це стосується і відпочинку. Дитині з аутизмом необхідно відпочивати тому що перезавантаження може привести до емоційного вигорання. Так само потрібно приділяти увагу і стану батьків. Треба створювати мотивацію як і у дитини, так і в батьків. Батькам, в яких є дитина аутист, в першу чергу потрібно починати з себе, переглянути свої погляди та своє ставлення до дитини, полюбити її такою, якою вона є, з усіма проявами її поведінки.

Батькам необхідно показувати дитині її цінність в навколишньому світі, проявляти любов та показувати, що вона захищена, щоб сама дитина захотіла жити та діяти в своєму житті.

Щоб забезпечити батьків мотивацію, терплячістю, успішною адаптацією до виконання своїх обов'язків існує багато соціально-психологічних тренінгів та терапевтичних програм, що допомагають батькам

усвідомити та долати труднощі, порозумітися з дитиною, тренінги, що заохочують батьків до виконання своїх обов'язків, забезпечують емоційну підтримку, зменшують тривогу та страх перед майбутнім дитини [25, с. 381]

Третьою особливістю буде методична підготовка дорослих до виховання дитини аутиста.

Підготовка батьків та педагогів до виховання дитини – аутиста, це один із головних етапів реалізації дитини. Дорослі у роботі з дітьми – аутистами повинні виконувати такі обов'язки, як: спостереження за розвитком дитини, участь у розробці та реалізації індивідуальної програми для розвитку дитини. Вчителі потрібні створювати навчальні програми для індивідуальних та групових занять дитини, проводити спільні консультації та роботи з батьками.

Дорослі, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами, повинні удосконалювати свої професійні та педагогічні навички, отримувати психологічну та консультативну допомогу.

Важливим етапом є набуття навичок роботи з дітьми аутистами, підвищувати знання та брати участь у психолого-педагогічних тренінгах та семінарах.

Визнання проблеми – четверта особливість у соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.

Нерідко на практиці можна побачити, коли батьки та родичі дитини яка страждає від аутизму, заперечували проблему, пускаючи все на самоплив та сподіваючись, що дитина переросте цей стан. Однак через деякий час, усвідомивши проблему, зверталися за допомогою.

Для дитини – аутиста в перші її роки життя найголовніше завчасно перейти до ранньої корекції цієї проблеми, але батьки які вчасно не усвідомили проблему втратили дорогоцінний час и безпосередньо стикаються з проблемами соціалізації дитини в дитячому садочку або в школі.

Якщо починати ранню корекцію аутизму у віці від 1.5 років, то у віці 6-7 років проблема аутизму скоріш за все буде і не помітною.

Існують міфи, що дитина – аутист не здатна до співчуття та любові, але це не зовсім вірно. Скоріш за все, дитина – аутист не висловлює співчуття та любов в загальноприйнятій або ж очікуваній формі. Загалом, дитина – аутист все відчуває, розуміє, та якщо в родині прийнято висловлювати співчуття та показувати любов, дитина рано чи пізно теж засвоїть ці правила.

Одним із головних правил у вихованні дитини – аутиста, є те що, не слід ізолювати дитину від суспільства, ховати її та не давати дитині спілкуватися з однолітками. Навпаки, потрібно більше її залучати до спілкування, до комунікації з іншими дітьми, потрібно мотивувати дитину брати активну участь в дитячих іграх на майданчиках, в дитячому садочку або у школі.

Не потрібно дитину сварити за невдачі, а навпаки розмовляти, підтримувати та показувати, як правильно себе вести в різних моментах чи ситуаціях.

Дуже важливо, щоб у дитини з особливими освітніми потребами закріпився позитивний досвід, щодо спілкування, комунікації і взаємодії з іншими дітьми та дорослими, це допоможе їй та буде мотивувати в подальшому житті.

Нажаль, сьогодні нерідко зустрінеш дорослих, у яких склався стереотип, що дитина – аутист це клеймо на все життя.

Але це зовсім не так. Аутизм – це не хвороба, його можна назвати, як особливий розвиток, якому потрібен індивідуальний підхід. Дитина або доросла людина -аутист, може спокійно навчатися у школі, або ж працювати. Вони можуть як і звичайні люди, співчувати та любити, вони можуть бути чемними та дуже вихованими. Нерідко зустрінеш, що аутичні діти досягають великих успіхів і вони самі знаходять шлях до засвоєння тієї чи іншої інформації.

Відомо, що багато аутичних людей будували успішну кар'єру, створювали сім'ї, народжували людей та будували своє майбутнє

Висновки до першого розділу

У першому розділі кваліфікаційної роботи ми розглянули поняття соціалізації в сучасних умовах і можемо сказати, що соціалізація – це засвоєння та вивчення норм, правил поведінки, цінностей, переконань та вмінні їх застосовувати в повсякденному житті. Соціалізація людини – це індивідуальний процес, в якому людина здатна до саморозвитку, процес, в якому людина за допомогою різних аспектів, ситуацій, факторів навколишнього світу входить до суспільства.

У процесі соціалізації виокремлюють певні етапи та стадії формування особистості. На формування особистості, також впливають біологічні фактори, фізичні фактори, загально культурні зразки поведінки в різних соціальних групах. Але головним фактором формування особистості, є груповий та особистісний досвід. Всі ці фактори виявляються у процесі соціалізації особистості в таких стадіях: трудова соціалізація (раннє дитинство, підлітковий та юнацький вік, період навчання); трудова діяльність (батьківство, зрілість, активна участь у трудовій діяльності); післятрудова діяльність (старість, пенсійний вік).

У сучасному світі серед дитячої популяції збільшується кількість та різноманітність дітей з порушеннями розвитку, які потребують особливої уваги. Останнім часом значна кількість наукових досліджень приділяється вивченню та корекції різноманітних психічних розладів у дітей, однієї з серйозних проблем сьогодення є розлади аутичного спектру. Розлади аутистичного спектру – це комплексні порушення психічного розвитку, які характеризуються соціальною дезадаптацією та нездатністю до соціальної взаємодії, спілкування і стереотипністю поведінки (багаторазові повторення одноманітних дій).

Порушення поведінки та комунікації дітей з аутизмом є актуальною проблемою. Аутизм представлений широкою панорамою феноменів – психологічною вразливістю, слабкою психологічною захищеністю, особливою вразливістю до негативних соціально-психологічних впливів, що спотворюють культурний розвиток особистості. До компонентів «маркерів» розладів аутистичного спектра можна віднести: відсутність чи мінливість відгуку малюка звернення до його близьких, на власне ім'я; затримка чи відсутність розвитку форм власного звернення дитини до дорослого; відставання у мовленнєвому розвитку та його своєрідність; мовлення, не спрямоване на комунікацію; надзосередженість на певних об'єктах та спритніmotorні події з ними; гарний пізнавальний потенціал, що виявляється у блискучійпам'яті у дітей, що говорять, і у вирішенні сенсомоторних завдань.

Розлади аутичного спектру неможливо вилікувати повністю, таких ліків чи методів лікування не існує, проте поєднання методів психотерапії, робота психологів та медикаментозні препарати, які поліпшують кровообіг, значно полегшує стан. Можна скоригувати та адаптувати дитину до соціального життя та проводити реабілітацію.

Теоретичний аналіз наукової літератури щодо сутності поняття «соціалізація» та визначення особливостей розвитку дітей з розладами аутистичного спектру дозволив визначити основні аспекти соціалізації дітей з РАС. До основних аспектів ми віднесли наступні: індивідуальний підхід; терплячість батьків та педагогів до дитини з особливими освітніми потребами; методична підготовка дорослих до виховання дитини-аутиста; визнання та прийняття наявної проблеми.

РОЗДІЛ 2.

Практичні аспекти соціалізації дітей з аутизмом в громадських організаціях

2.1. Громадська організація як спосіб соціалізації дітей

Аналіз сучасних наукових досліджень, зокрема О. Беспалько, Л. Вікторової, показав, що громадський дитячий рух у сучасних умовах є вираженням суспільно спрямованої організованої самодіяльності дітей та містить специфічний соціальний та виховний потенціал.

По-перше, включеність до дитячого громадського руху дозволяє дитині найповніше задовольняти багато соціальних потреб, реалізовувати інтереси, котрим інших видах об'єднань, у зв'язку з їх особливостями, немає достатніх умов.

По-друге, дитячі громадські об'єднання можуть відігравати важливу компенсаторну роль, підтримувати сприятливий соціальний статус, бути умовою захищеності дітей.

По-третє, у дитячих громадських об'єднаннях більше умов, через специфіку функціонування, для реалізації прав на вільне вираження власних поглядів та думок [1;24].

О. Беспалько[1] визначає дитячий громадський рух «як сукупність самостійних у своїй життєдіяльності, які є тією чи іншою мірою самодіяльними за своїм характером, дитячих громадських об'єднань різних видів і типів, які об'єктивно вирішують на практиці в єдності три завдання: задоволення інтересів, потреб дітей; цілеспрямоване введення в соціальне середовище та адаптацію до нього особистості підростаючого громадянина—насамперед її громадянське становлення та захист прав, інтересів дитини; захист, у тому числі і від негативних впливів цього самого середовища»

Таким чином, дитяче громадське об'єднання є реальним формуванням, в яке самостійно або разом у дорослими добровільно об'єднуються

неповнолітні громадяни для спільної діяльності, що задовольняє їх соціальні потреби.

Тут відбувається формування досвіду та культури громадянської поведінки, соціальної активності, умінь та навичок організаторської діяльності. До дитячих громадських об'єднань відносять різні дитячі організації, товариства, клуби, спілки, команди, інші формування, і навіть асоціації (федерації, спілки).

Однією з особливостей сучасних дитячих об'єднань є їх суспільний характер. Держава забезпечує правову захищеність, фінансову підтримку, але не є засновником та не регламентує їхню діяльність.

Громадські об'єднання спрямовані вирішувати такі завдання:

- розвиток самодіяльності дітей та підлітків, створення умов для розкриття їх творчого потенціалу;
- створення умов для вибору сфери соціальної діяльності, включення дітей та підлітків до соціально-значущої діяльності, пошук вирішення існуючих проблем через спеціально створювані органи дитячого самоврядування;
- формування соціальних знань та вмінь для адаптації до системи соціальних відносин, готовності до реалізації соціальних функцій;
- педагогічна корекція соціальної поведінки та соціальних зв'язків, профілактика асоціальної поведінки [2].

Основні педагогічні функції, які реалізують громадські організації

- розвиваюча – забезпечення громадянського, морального становлення дитини; розвиток її соціальної творчості, умінь взаємодіяти з людьми, висувати та досягати значущі для всіх та кожної мети;
- орієнтаційна – забезпечення умов організації дітей у системі соціальних, моральних, політичних цінностей;
- компенсаторна – створення умов для реалізації потреб, інтересів, актуалізації можливостей дитини, не затребуваних в інших спільнотах,

членом яких вона є, для усунення дефіциту спілкування та співучасті [12, с. 8].

Діяльність громадських організацій ґрунтується на принципах: добровільності об'єднання; підвищення суб'єктної ролі дитини у створенні, пошуку шляхів розвитку її самостійності; гуманізації відносин у системі «діти-дорослі».

Прагнення об'єднання є природною потребою дитинства. У спільній діяльності добровільного об'єднання за грамотного педагогічного управління діти реалізують такі важливі для дитячого віку потреби, як приналежність до групи однолітків, прагнення самовизначення, самоорганізації [13].

У цьому важливу роль роботі дитячих об'єднань мають грати дорослі. Участь дорослих у дитячих об'єднаннях забезпечує їм реальну включеність до життя суспільства та держави, що допомагає привернути увагу до своєї діяльності.

На думку Ю. Швалб, якщо спілкування дорослих з дитиною набуває авторитарного характеру, це негативно позначається саморозвитку особистості. Інша крайність – повне невтручання у життя дитини – сприяє розвитку розбещеності, неорганізованості, вседозволеності. Лише нормальна атмосфера навколо дітей та підлітків забезпечує правильні стосунки з нею [27].

Л. Пундик під поняттям соціалізація дитини в громадській організації розуміє діалектичний процес набуття досвіду соціальних відносин та освоєння нових соціальних ролей, що відбувається у сферах діяльності, спілкування та самопізнання шляхом впізнавання, засвоєння, присвоєння, збагачення та передачі дитиною досвіду соціальної взаємодії дітей та дорослих [16].

Соціалізація дитини у дитячій організації передбачає її розвиток у взаємодії з навколишнім світом. Історія дитячих організацій країни та у світі показує, що й діяльність була творчої лише тоді, коли забезпечувалося включення дитини в реальні соціальні особистісно-значущі відносини з

навколишнім світом. У процесі цих відносин і відбувається пізнання дитиною самого себе, самореалізація та саморозвиток.

Активна участь дітей у пошуку шляхів реалізації соціальних ролей у процесі самореалізації обумовлена їх можливістю проявити та усвідомити себе у ситуації соціальних проб. Самостійно опановуючи соціальні ролі, проходячи шлях «проб і помилок», дитина навчається набувати знання, вміння, досвід, навички у вибраній сфері діяльності, самостійно оцінювати ситуацію, змінювати її відповідно до набутого досвіду. Будь-яка зміна, що відбувається в дитині, є результатом її участі в процесі соціалізації.

Дитячі громадські організації життєздатні, якщо вони народжуються природним чином, тобто на основі прагнення дітей задовольнити свої потреби та інтереси: пізнавальні, трудові, екологічні тощо.

Таким чином, вся робота з соціалізації дітей в громадських організаціях допомагає дитині набути чітких уявлень про норми та правила, що існують у суспільстві, навчитися відчувати та розуміти інших людей, долучитися до суспільних цінностей.

2.2. Форми роботи із дітьми з аутизмом в громадських організаціях

Проведений аналіз інтернет-ресурсів, зокрема сторінок громадських організацій, на сайті Facebook, Instagram, дозволив виявити, що у сучасних умовах існують громадські об'єднання, діяльність яких спрямована на соціалізацію та інтеграцію дітей з особливими освітніми потребами, зокрема тих, хто має розлади аутистичного спектру.

Робота з дітьми, що стикаються з аутизмом, вимагає тривалого та комплексного підходу. Кожен конкретний випадок вимагає індивідуального підходу та використання різноманітних методик, спрямованих на соціалізацію та корекцію поведінки.

Важливим аспектом роботи з дітьми з аутизмом є також взаємодія з їхнім соціальним оточенням, зокрема з батьками та сім'ями. Співробітники

громадських організацій вже з перших зустрічей стараються налагодити відносини з батьками та їхніми дітьми.

При роботі з соціальним оточенням дитини, зокрема з сім'ями та батьками, важливо мати індивідуальний підхід до кожного. Налагодження контакту є поступовим процесом і вимагає часу, а також бажання обох сторін до конструктивного спілкування та співпраці. Для успішного контакту між фахівцем та батьками необхідно мати спільні цілі та готовність до спільної роботи [2].

На основі аналізу веб-ресурсів регіональних громадських та державних організацій, освітніх установ і центрів різних напрямків, а також публікацій у наукових фахових виданнях були виявлені наступні ключові аспекти для ефективної роботи в громадських організаціях з дітьми з особливими освітніми потребами та їх родинами:

- Захист прав та інтересів дітей з аутизмом та їх сімей.
- Встановлення механізмів міжвідомчої взаємодії для ранньої допомоги та розроблення програм співпраці.
- Об'єднання зусиль фахівців, батьків та громадських організацій для забезпечення доступності освіти та рівних прав на соціальну допомогу.
- Розроблення та впровадження інклюзивних освітніх моделей в загальноосвітніх закладах.
- Впровадження комплексної реабілітації та підтримки для дітей з аутизмом та їхніх родин.
- Підтримка проектів з розробки та впровадження діагностичних та допомагаючих технологій.
- Підготовка кадрів для роботи з дітьми з аутизмом та підтримка батьків у їх вихованні та навчанні.

У Кривому Розі функціонує громадське об'єднання батьків дітей з аутизмом та ментальними порушеннями «Фонд об'єднаних сердець». Метою роботи даної організації є об'єднати ресурси і зусилля для реабілітації дітей з особливими потребами, зокрема з РАС, оскільки аутичні діти живуть в

своєму нереальному світі. І тільки увага і допомога з нашого боку дають можливість соціалізуватися, стати повноправним членом суспільства.

Фізична активність і спорт відіграють важливу роль у житті кожної дитини, але особливо вони важливі для дітей із розладом аутистичного спектра. Заняття спортом допомагають поліпшити моторні навички, координацію та фізичну витривалість. Вони також сприяють розвитку соціальних навичок, підвищенню самооцінки та впевненості в собі. Вибір спортивної діяльності має бути адаптовано до потреб та інтересів дитини. Крім того, важливо знайти тренера, який розуміє особливості РАС і може створити комфортне та підтримуюче середовище. Регулярна фізична активність сприяє поліпшенню якості життя дитини з аутизмом і допомагає їй досягати своїх потенційних можливостей. В громадській організації активно проводяться спортивні заняття, під час яких діти долають смуги перешкод, виконують різноманітні рухливі вправи. Діти не лише підтримують стан свого здоров'я, а у створюють позитивну емоційну атмосферу під час якої кожна дитина відчуває себе частиною цілої команди та отримує необхідну підтримку.

Крім того, важлива роль відводиться психоемоційному стану дітей з РАС, тому в ГО «Фонд об'єднаних сердець» використовують музичну терапію на постійній основі. Під час цих прекрасних занять хлопці та дівчата і справді дивним чином заспокоюються, урівноважуються та по-справжньому релаксують. При цьому вони продовжують вчитися ще краще відчувати і відтворювати ритми, взаємодіяти одне з одним та з усіма разом.

Крім різноманітних занять у «Фонді об'єднаних сердець» також святкують свята, наприклад Дні народження. Іменика вітають зі святом, накривають «солодкий» стіл.

На постійній основі проводяться заняття зі скелелазіння. Кожна дитина робить свій крок до вершини, а для дітей з особливими потребами – це не просто підкорення скельної стіни, але й вдосконалення себе та подолання внутрішніх бар'єрів.

У громадському об'єднанні проводяться заняття в комунікативній групі. Це спеціально організована спільна діяльність дітей у групі однолітків, яка супроводжується фахівцем. У комунікативній групі дівчата та хлопці навчаються спільній грі, взаємодії один з одним, навичкам спілкування в процесі ігрової діяльності. Комунікативна група допомагає дитині соціалізуватися, розвивати і розширювати ігрові види діяльності, мовні навички, сформувати соціальні норми поведінки.

З метою соціалізації дітей з РАС проводяться різні заходи навіть під час канікул, тому що для діток важлива структура та регулярність. Діти працюють з пластиліном, за допомогою якого створюють цікаві аплікації та картини, оскільки дана творчість позитивно впливає на розвиток уяви, фантазії та моторики.

У Києві функціонує громадська організація «Школа-сходінка» для дітей та молоді з розладами спектру аутизму. Дана організація проводить комплексні індивідуальні заняття з психологом, АВА-терапевтом, сенсомоторним терапевтом, логопедом, корекційним педагогом, реабілітологом, музичні та арт-терапевтичні заняття, групові соціально-адаптивні заняття.

Під час занять діти займають в майстернях, це і малювання, і ліплення, і конструювання. Такі заняття є дуже важливими при роботі з дітьми з РАС, оскільки серед дефіцитів розвитку у людей з аутизмом є порушення уяви, виконавчої функції, значні труднощі в розвитку дрібної моторики. Саме ці заняття вчать дітей планувати власні дії, тримати в голові послідовність етапів роботи, планувати час. Сам результат роботи і є мотиваційним фактором, що спонукає до виконання дій. Тому активність в креативному напрямку дуже допомагає в розвитку уяви і навчає дитину планувати свої дії, вибудовувати послідовність етапів роботи для втілення проекту, виконувати спокійно всі дії на кожному етапі роботи.

Громадська організація «Янголята» функціонує в Луцьку, активно використовує в своїй роботі методи арт-терапії, для поліпшення

психоемоційного стану дітей. Крім того, проводяться різноманітні заняття з лікувальної фізкультури, діти готують та смакують стравами, переглядають цікаві та пізнавальні мультфільми та релаксують. В організації для дітей з РАС проводять різноманітні майстер-класи, наприклад виготовлення сувенірів, нетрадиційний живопис, використовуючи природній матеріал разом з малюванням, створення аплікацій з торцюванням.

Крім того, в громадській організації «Янголята» проводять інформаційно-благодійні заходи з метою розповсюдження інформації про аутизм, донесення до суспільства інформації про дану особливість дітей та показати можливості реалізації людей з розладами аутистичного спектру.

В Івано-Франківську функціонує громадська організація «Світанок-ІФ», яка працює з дітьми з особливими освітніми потребами, зокрема з РАС. Дана ГО проводить роботу не лише з дітьми з РАС, а й з їхніми батьками чи опікунами. Фахівці спільноти проводять щомісячні зустрічі, які стають підтримкою на життєвому шляху та допоможуть знайти відповіді на непрості запитання.

Психічний розвиток дитини відбувається не внаслідок дозрівання мозку, а у процесі «інструментального використання знаку». Це – гра, малювання, лічба, конструювання, мовлення, будь-які інші форми відтворення того, що несе у собі «згорнутий» досвід людства. Саме на цих засадах проводяться дефектологічні заняття та реабілітації. Мозок може дозріти фізіологічно, а психіка дитини залишиться недорозвиненою по віку.

Крім того, в ГО проводяться різні спортивні свята та розваги, спрямовані на фізичний розвиток дитини, а також їх соціалізацію, а також заняття з адаптивної фізкультури. В межах роботи ГО «Світанок-ІФ» функціонує майстерня, в якій діти малюють, ліплять, розвивають творчі здібності. Проводяться сюжетно-рольові ігри, такі як «Ярмарок», «Магазин» тощо з метою ознайомлення дітей з різними ролями, коли діти виконують різні ролі, як в реальному житті, використовують методи музикотерапії.

Нещодавно для занять з дітьми також було відкрито сенсорну кімнату, в якій одночасно можуть проводити заняття з 30 дітьми. В цій кімнаті зібрані всі стимулятори, які діють на всі сенсорні сфери дітей. У сенсорній кімнаті є стимулятори зорового сприйняття, слухового. Є музичний центр, світлове обладнання, батут, перекотиполе для тренування вестибулярного апарату, є м'який диван, який наповнений гранулами тощо. Крім того, є й обладнання для аромотерапії, яке очищує повітря, а також створює атмосферу спокою та релаксації. Дуже цікавим елементом є пісочна анімація.

Громадська організація «Дитина з майбутнім» мета якої створити та впровадити в Україні комплексну допомогу людям з аутизмом за принципом «Long Life Learning» (навчання й адаптація впродовж усього життя). Дане об'єднання почало функціонувати в 2011 році і проводило різні заходи спрямовані на привернення уваги людей до проблеми аутизму.

Таким чином, можна зробити висновок, що в Україні функціонує чимало громадських організацій, які працюють з дітьми з розладами аутистичного спектру. Метою їх роботи є проведення реабілітації з дітьми з РАС, а також розповсюдження інформацію для привернення увагу людей до проблеми аутизму. Використовуються різні форми роботи, зокрема: лікувальна фізкультура, малювання, ліплення, методи арт-терапії, сенсомоторні заняття тощо.

Висновки до другого розділу

Дитяче громадське об'єднання є реальним формуванням, в яке самостійно або разом у дорослими добровільно об'єднуються неповнолітні громадяни для спільної діяльності, що задовольняє їх соціальні потреби. Тут відбувається формування досвіду та культури громадянської поведінки, соціальної активності, умінь та навичок організаторської діяльності. До дитячих громадських об'єднань відносять різні дитячі організації, товариства,

клуби, спілки, команди, інші формування, і навіть асоціації (федерації, спілки).

Соціалізація дитини у дитячій організації передбачає її розвиток у взаємодії з навколишнім світом. Історія дитячих організацій країни та у світі показує, що й діяльність була творчої лише тоді, коли забезпечувалося включення дитини в реальні соціальні особистісно-значущі відносини з навколишнім світом. У процесі цих відносин і відбувається пізнання дитиною самого себе, самореалізація та саморозвиток.

Проведений аналіз інтернет-ресурсів, зокрема сторінок громадських організацій, на сайті Facebook, Instagram, дозволив виявити, що у сучасних умовах існують громадські об'єднання, діяльність яких спрямована на соціалізацію та інтеграцію дітей з особливими освітніми потребами, зокрема тих, хто має розлади аутистичного спектру. В Україні функціонує чимало громадських організацій, які працюють з дітьми з розладами аутистичного спектру. Метою їх роботи є проведення реабілітації з дітьми з РАС, а також розповсюдження інформацію для привернення увагу людей до проблеми аутизму. Використовуються різні форми роботи, зокрема: лікувальна фізкультура, малювання, ліплення, методи арт-терапії, сенсомоторні заняття тощо.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз психолого-педагогічної літератури дав можливість визначити сутність поняття «соціалізація» - це засвоєння та вивчення норм, правил поведінки, цінностей, переконань та вмінні їх застосовувати в повсякденному житті. Соціалізація людини – це індивідуальний процес, в якому людина здатна до саморозвитку, процес, в якому людина за допомогою різних аспектів, ситуацій, факторів навколишнього світу входить до суспільства. У процесі соціалізації виокремлюють певні етапи та стадії формування особистості. На формування особистості, також впливають біологічні фактори, фізичні фактори, загально культурні зразки поведінки в різних соціальних групах. Але головним фактором формування особистості, є груповий та особистісний досвід.

Охарактеризовано особливості соціалізації дітей з аутизмом. У сучасному світі серед дитячої популяції збільшується кількість та різноманітність дітей з порушеннями розвитку, які потребують особливої уваги. Останнім часом значна кількість наукових досліджень приділяється вивченню та корекції різноманітних психічних розладів у дітей, однієї з серйозних проблем сьогодення є розлади аутичного спектру. Розлади аутистичного спектру – це стан, який виникає внаслідок порушення розвитку головного мозку і характеризується вродженим та всебічним дефіцитом соціальної взаємодії, соціальною дезадаптацією та нездатністю до спілкування і стереотипністю поведінки (багаторазові повторення одноманітних дій). До основних аспектів соціалізації дітей з розладами артистичного спектру ми віднесли наступні: індивідуальний підхід; терплячість батьків та педагогів до дитини з особливими освітніми потребами; методична підготовка дорослих до виховання дитини-аутиста; визнання та прийняття наявної проблеми.

Уточнено роль громадських організацій в соціалізації дітей. Дитяче громадське об'єднання є реальним формуванням, в яке самостійно або разом

у дорослими добровільно об'єднуються неповнолітні громадяни для спільної діяльності, що задовольняє їх соціальні потреби. Громадські об'єднання спрямовані вирішувати такі завдання: розвиток самодіяльності дітей та підлітків, створення умов для розкриття їх творчого потенціалу; створення умов для вибору сфери соціальної діяльності, включення дітей та підлітків до соціально-значущої діяльності, пошук вирішення існуючих проблем через спеціально створювані органи дитячого самоврядування; формування соціальних знань та вмінь для адаптації до системи соціальних відносин, готовності до реалізації соціальних функцій; педагогічна корекція соціальної поведінки та соціальних зв'язків, профілактика асоціальної поведінки. Вся робота з соціалізації дітей в громадських організаціях допомагає дитині набутти чітких уявлень про норми та правила, що існують у суспільстві, навчитися відчувати та розуміти інших людей, долучитися до суспільних цінностей.

Визначено форми роботи із дітьми з аутизмом в громадських організаціях. Проведений аналіз інтернет-ресурсів, зокрема сторінок громадських організацій, на сайті Facebook, Instagramm, дозволив виявити, що у сучасних умовах існують громадські об'єднання, діяльність яких спрямована на соціалізацію та інтеграцію дітей з особливими освітніми потребами, зокрема тих, хто має розлади аутистичного спектру. В Україні функціонує чимало громадських організацій, які працюють з дітьми з розладами аутистичного спектру. Метою їх роботи є проведення реабілітації з дітьми з РАС, а також розповсюдження інформацію для привернення увагу людей до проблеми аутизму. Використовуються різні форми роботи, зокрема: лікувальна фізкультура, малювання, ліплення, методи арт-терапії, сенсомоторні заняття тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 208 с.
2. Березовська Л. Колодчак Х. Соціалізація учнівської молоді в діяльності молодіжних і дитячих громадських організацій. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/esu/article/view/2525/2965>
3. Вікторова Л.В. Основи соціалізації особистості [текст] : навч. посібник для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 6.010106 «Соціальна педагогіка» / Л.В. Вікторова, Н.Т. Тверезовська, М.В. Михайліченко, Г.М. Ржевський. К. : «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 475 с.
4. Вітюк В., Тарасюк Л. Розвиток мовлення дітей з аутизмом як запорука подальшого навчання у школі. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9274/1/Language%20Development%20of%20Autistic%20Children%20as%20a%20Prerequisite.pdf>
5. Волошин О. Психолого-педагогічний супровід дітей із розладами спектра аутизму в умовах інклюзії: рівний доступ до освіти. Дефектолог. 2013. № 12. С. 11–14.
6. Гарасимів Т.З. Особистість та проблеми її соціалізації. Форум права. 2009. №3. С.156-161.
7. Душка А. Л. Діагностика і корекція аутизму : метод. рекомендації. Одеса: Астропрінт, 2013. 45 с.
8. Заверико Н. В. Соціальна педагогіка : навчальний посібник. К. : Видавничий дім «Слово», 2011. 240 с.
9. Зозуляк-Случик Р. В. Основи соціалізації особистості : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти (освітньо-професійна програма «Соціальна робота»). 2-е вид., переробл. Та доповн. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 206 с.

- 10.Коваленко В. Є. Соціалізація особистості в умовах сучасних викликів. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 7 (338). 2020. С. 5-15.
- 11.Лукашевич М.П. Соціалізація. Виховні механізми і технології : навч.-метод. посібник. Київ : ІЗМН, 1998. 112 с.
- 12.Москаленко В. В. Соціалізація особистості: монографія. Київ: Фенікс, 2013. 540 с.
- 13.Олексюк В. Р., Павелко О. П. Особливості розвитку та психокорекції пізнавальної сфери дітей з РАС. Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського. Серія: Психологія. Том 33 (72). № 1. 2022. С.124-129.
- 14.Пасевіна О. А. Можливості інклюзивного навчання дітей з розладами аутистичного спектру. Молодий вчений. 2013. № 2 (02). С. 99-104.
- 15.Плахтій М., Куралова Я. Психологічні та фізіологічні особливості розвитку дітей з розладами аутичного спектру. Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Психологічні науки. № 2 (18). 2017. С. 152-157.
- 16.Пундик Л.Є. Теоретичні засади підготовки майбутнього соціального педагога до роботи з дитячо-молодіжними громадськими організаціями України/ Соціальна робота в Україні на початку ХХІ століття: проблеми теорії і практики: Мат-ли Міжнар. наук.-практ. конф. (29-31. 10. 2001 р.). Частина 1. К., 2002. С.134-265.
- 17.Романовська Л. Педагогічний супровід діяльності дитячих громадських об'єднань як важлива соціально-педагогічна проблема. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». Випуск 16-17. С. 85-87.
- 18.Рудкевич Н.І. Освітнє середовище вищої школи як педагогічний феномен. Психологія та педагогіка у ХХІ столітті: перспективні та пріоритетні напрями досліджень : матеріали міжнар. науково-практ. конф. 2018. С. 47-50.
- 19.Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму: монографія. Київ: Фенікс, 2010. 320 с.

20. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія / за ред. І. Д. Зверєвої. К.: Центр учбової літератури, 2008. 336 с.
21. Соціальна педагогіка : Навч. посіб. / А. Й. Капська, Л. І. Міщик, З. І. Зайцева, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола, І. М. Ковчина, О. А. Кузьменко, І. М. Пінчук, Н. П. Пихтіна; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Укр. держ. центр соц. служб для молоді. К., 2000. 264 с.
22. Супрун Г. В. Психологічні умови адаптації дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектра до навчального закладу. Сучасні технології збереження здоров'я учнів у діяльності психологічної служби і психолого-медико-педагогічних консультацій: авт. кол.: Жук Т. В., Зеленько О. А., Ілляшенко Т. Д. та ін. / За ред. А. Г. Обухівської. Київ, 2016. С. 110-124.
23. Суятинова К. Особливості впливу неповної сім'ї на соціалізацію дитини дошкільного віку. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Вип. 47, 2013. С. 194 – 199.
24. Талаш І. Розвиток соціальної компетентності вихованців позашкільного навчального закладу : [науково-методичний посібник]. Кривий Ріг: КПДВНЗ «КНУ», 2014. 104 с
25. Тарасун В. В. Аутологія : теорія і практика. Підручник. Київ : «Вадекс», 2018. 590 с.
26. Тарасун В. В. Напрями сучасних досліджень причин виникнення розладів аутичного спектру. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. 2016. С. 154–160.
27. Швалб Ю. М. Психологічні моделі соціалізації особистості. Актуальні проблеми психології. Том 7, № 38. 2015. С. 503–517.
28. Шимко І. М., Безкровна Л. Д. Особливості соціалізації особистості молодшого школяра шляхом взаємодії вчителя і батьків. Актуальні питання соціально-педагогічної та початкової освіти: збірник наукових і науково-методичних праць / Редкол. І. М. Шимко, І. В. Онищенко. Вип. 3. Кривий Ріг: КДПУ, 2017. С. 14-17.

- 29.Шимко І. М. Соціалізація особистості молодшого школяра в умовах колективу і навчального середовища. Педагогіка вищої та середньої школи. 2013. Вип. 37. С. 241-244.
- 30.Шимко І.М., Талаш І. О. Соціалізація особистості. Ч.1: навч.-метод. посіб. Кривий Ріг, 2018. 132 с.
- 31.Lord С., Elsabbagh М., Baird G., &Veenstra-Vanderweele J. (2018). Autismspectrum disorder. Thelancet, 392(10146), 508-520.
- 32.Schopler E. Specific and nonspecific factors in the effectiveness of a treatment system. "American Psychologist", 1987, V.42, No.4, P.376–389.